

Hot mot förtroendevalda

Säkerhetspolisen

Hot mot förtroendevalda

Säkerhetspolisen, mars 2008

Innehåll: Säkerhetspolisen

Foto: Säkerhetspolisen

Beställning: Rapporten finns i pdf-format på Säkerhetspolisens webbplats www.sakerhetspolisen.se

SLUTSATSER	4
1 INLEDNING	5
Metod	5
2 RESULTAT	6
Vem hotas och vem hotar?	6
Motiv och tillvägagångssätt	6
Vilka skillnader finns mellan anmälda hot och hot som kommer fram på annat sätt?	7
Hur hanteras hot mot förtroendevalda?	7

Slutsatser:

- Hot mot förtroendevalda är ett förekommande men begränsat problem.
- Det finns för närvarande inga tecken på något omfattande hot från organiserade kriminella miljöer mot riksdagspartiernas representanter i kommun och landsting.
- Hot från missnöjda medborgare står för en stor andel av hoten. Hot framförs främst genom e-post, brev och telefon. Grova hot är ovanliga. Våldsbrott har inte påträffats mot riksdagspartiernas förtroendevalda.
- Politiker med hög profil, som är medieexponerade, eller har ansvar för känsliga eller politiskt kontroversiella frågor är mer utsatta än andra.
- Sverigedemokraternas förtroendevalda utsätts för omfattande och systematiska hot från den autonoma miljön. Även våldsbrott förekommer. Hoten har lett till att flera förtroendevalda lämnat sina politiska uppdrag.

1 Inledning

En av Säkerhetspolisens uppgifter är att kartlägga och analysera angrepp på samhällsviktiga funktioner i den utsträckning de skadar grundläggande demokratiska värden. Mot bakgrund av detta startades under 2007 en ny sektion vid författningsskyddet – sektionen mot samhällshotande brottslighet. Sektionens arbete inriktas på de funktioner och system som anses särskilt skyddsvärda i en demokrati. Dit räknas den politiska beslutsprocessen, verkställandet av politiska beslut och en fri media.

Tidigare undersökningar av bland annat Sveriges Kommuner och Landsting har visat att en relativt stor andel av de förtroendevalda på lokal och regional nivå har blivit utsatta för hot eller känner sig hotade¹. Med anledning av dessa resultat och som en del i probleminventeringen inför inrättandet av den nya sektionen påbörjades projektet Hot mot förtroendevalda i september 2007. Projektet hade som huvudsyfte att undersöka omfattningen av hot mot förtroendevalda på lokal och regional nivå i Sverige samt kartlägga hur problembilden ser ut; vem som hotar, vem som hotas, på vilket sätt de hotas och vilka motiv som finns bakom.

Metod

Rapportens material bygger dels på upprättade polisanmälningar, dels på intervjuer med utvalda personer i nyckelbefattningar. De granskade anmälningarna omfattar perioden januari till och med september 2007.

Syftet med de kompletterande intervjuerna var att skapa en fördjupad bild av hoten samt att synliggöra omständigheter som inte framkom i polisanmälningar. Målgruppen för intervjuerna har varit personer med särskild kunskap om hot mot förtroendevalda politiker. De grupper studien främst koncentrerats kring är tjänstemän inom polisen, säkerhetsansvariga inom kommuner och landsting samt personer som arbetar med säkerhetsfrågor inom de politiska partierna. I studien har eftersträvat en geografisk täckning av landet samt att täcka in både större och mindre kommuner. Projektet har varit i kontakt med representanter för 23 kommuner, 6 landsting, 7 polismyndigheter samt de etablerade politiska partierna.

Aktiva politiker har endast i undantagsfall intervjuats. En fördel med intervjuer med politiker hade varit att få direktinformation från personer som själva har erfarenhet av att ha varit hotade. En nackdel är att det är svårt att

¹ SKL (2006): "Ett hot mot demokratin. Förtroendevalda som utsätts för våld eller hot". Hoten mot förtroendevalda i stat, kommun och landsting har också belysts i den statliga utredningen *Jakten på makten* (SOU 2006:46).

skapa en generell bild utifrån ett begränsat urval politiker. Urvalet skulle vara alltför litet för att kunna dra några säkra slutsatser om omfattningen av hot på en mer övergripande nivå.

2 Resultat

Antalet polisanmälningar under året visar att i genomsnitt gjordes 4,5 anmälningar per månad under de första nio månaderna 2007. Viss variation finns mellan regioner och kommuner, även om de flesta intervjuade nyckelpersonerna beskriver hot mot förtroendevalda som begränsat. Av anmälningarna framgår att de mest förekommande brottsrubriceringarna är olaga hot, ofredande samt skadegörelse.

Vem hotas och vem hotar?

Hot är ofta relaterade till vem som sitter vid makten och om politiker driver känsliga eller politiskt kontroversiella frågor. Politiker som har blivit exponerade i media, eller på andra sätt är mer framträdande, är mer utsatta för hot. Kommunstyrelsens ordförande utsätts oftare för hot än andra. Ledamöter i så kallade individutskott, till exempel socialnämnden och andra nämnder som fattar beslut om enskilda personer, är också mer utsatta.

De flesta hoten handlar om missnöjda medborgare som reagerar på enskilda beslut, till exempel avslag i ett bygglovsärende, omhändertagande av barn, beslut om nedläggning av skolor eller sjukhus. Det är också vanligt att gärningsmannen uppfattas som psykiskt sjuk eller "rättshaverist".

Hot mot förtroendevalda från organiserade kriminella miljöer eller andra grupperingar är till synes ovanligt. Sverigedemokraterna (Sd) utgör dock ett undantag från denna bild. Dessa utsätts kontinuerligt för hot och aktioner från Antifacitisk aktion (Afa), eller från personer som använder sig av Afa:s symboler. Osäkerheten kring omfattningen av hot från organiserade kriminella miljöer är dock stor. Flera av dem som intervjuats hänvisar till mörkertal och menar att man inte talar öppet om denna typ av hot.

Motiv och tillvägagångssätt

Hoten mot partiernas företrädare handlar om att man är välkänd och förknippas med vissa konkreta och aktuella frågor som berör medborgarna i deras vardag. En tredjedel av de specifika ärendena som nämns i intervjumaterialet rör ärenden som politikern varit med om att driva eller fatta beslut om. Motivbilden ser annorlunda ut avseende hot mot Sverigedemokraterna, där den huvudsakliga avsikten verkar vara att förmå politiker att lämna sina politiska uppdrag.

Det sätt som hot framförs på varierar från svårbedömda och diffusa hot som framförs anonymt via e-post, till att politikern känner sig förföljd. Dödshot har förekommit. Inget konkret fall av misshandel har framkommit under denna undersökningsperiod. Hoten framförs oftast via e-post, telefon och brev. De allvarligaste händelserna som framkommit vid intervjuer är tre fall av sabotage mot bilar i form av lossade hjulmuttrar, tre fall av mordbrand samt ett fall av skottlossning. En del av dessa händelser har dock inträffat före 2007.

Vilka skillnader finns mellan anmälda hot och hot som kommer fram på annat sätt?

Intervjumaterialet och polisanmälningarna pekar åt samma håll vad gäller vem som hotar, vem som hotas, modus och motiv. Flera informanter säger att vaga och diffusa hot mer sällan anmäls till polisen. Enstaka fall av grova hot som inte polisanmälts har framkommit i studien. Skälen till att inte anmäla varierar. En del politiker betraktar hotet som "en del av jobbet", andra vill inte anmäla för att undvika medieexponering. Flera informanter påtalar en skillnad mellan äldre och yngre politiker: mer erfarna politiker tar hot på mindre allvar än yngre och mindre erfarna politiker, vilket talar för en lägre anmälningsbenägenhet bland de äldre och mer erfarna.

Studiens resultat tyder på att Sverigedemokraterna är utsatta för fler hot än representanter för andra partier. Deras anmälningsbenägenhet bedöms som låg.

Hur hanteras hot mot förtroendevalda?

Generellt har kommuner och landsting någon form av rutiner eller policy för hur hot mot förtroendevalda ska hanteras. Inom flera kommuner erbjuds nytillträdda förtroendevalda en särskild utbildning om hanteringen av hot och våld mot förtroendevalda. I de fall där förtroendevalda utsatts för hot eller våld har kommunerna och landstinget i vissa ärenden agerat genom att förse den utsatta politikern med larmpaket och genom att installera övervakningskameror i anslutning till hemmet. I några kommuner används ett särskilt rapporteringssystem för skador och incidenter. Kommuner och landsting arbetar även med förbättrat skalskydd av kommunens och landstingets lokaler. Inom några regioner förekommer samarbete mellan flera kommuner i säkerhetsfrågor, t.ex. i Skåne, Västra Götaland, Norrbotten och Västernorrland. I några kommuner och landsting förekommer även ett samarbete mellan olika förvaltningar. Som regel rekommenderas alltid den person som utsatts för hot att polisanmäla det inträffade. För att öka anmälningsbenägenheten anges i vissa fall säkerhetsavdelningen som målsägande i polisanmälan. En annan metod är att be polisen att åtkomstskydda anmälan.

Samtliga polismyndigheter har någon form av rutin för att hantera hot mot förtroendevalda, även om dessa rutiner varierar. Västra Götaland har exempelvis en handlingsplan i form av en länsorder som reglerar hur ärenden om hot och våld mot förtroendevalda ska handläggas. I Örebro län finns dessutom ett specifikt telefonnummer som förtroendevalda kan ringa om de blivit utsatta för hot. Flera av de polismyndigheter där intervjuer genomförts har en utpekad person som arbetar med frågor som rör hot mot förtroendevalda.

Samtliga partier har någon form av arbete gällande hot mot förtroendevalda. Det finns dock stora skillnader i hur arbetet ser ut. De etablerade strukturer som finns har främst en rådgivande och stödjande funktion. Policyn är att alltid uppmana den drabbade att polisanmäla. Flera partier erbjuder mer generella utbildningar till medlemmar där frågor om hot mot förtroendevalda och säkerhet ingår. De flesta partier medger dock att det är svårt att tala om frågorna över partigränserna. I vissa fall finns strukturer som endast aktiveras i valrörelsen och i andra fall finns etablerade kontakt- och stödgrupper som utför ett mer kontinuerligt arbete.

Sammanfattningsvis kan konstateras att partier, kommuner, landsting och polismyndigheter oftast har en rutin eller handlingsplan för att hantera hot mot förtroendevalda. Däremot saknas enhetliga strukturer för hur man i landet som helhet hanterar dessa frågor. I några fall påtalas även politikernas obenägenhet att anmäla hot eller bristande intresse för frågan som ett problem.